

Konspirationsteorier, teorier om konspirationsteorier samt implikationerne ved dem begge.

Indhold

1. Indledning.....	2
2. Konspirationsteorier.....	3
2.1 Begrænset adgang til en del af feltet	3
2.2 Forskellige motiver og baggrunde	4
3. Teorier om konspirationsteorier	6
3.1 Konspirationsteorier i forhold til informanterne.....	7
3.2 Hvad skal der til for at yde et bidrag	7
3.3 Konspirationsteori; Forklarende eller forklaret begreb	9
4. Afslutning.....	10
5. Litteraturliste	12

1. Indledning

Jeg har valgt at bruge mit bachelorprojekt på at beskæftige mig med konspirationsteorier ud fra en logisk slutning. De er over alt, alle har hørt om dem, og de fleste har også på et eller andet tidspunkt spekuleret i, hvordan man kunne bidrage med noget nyt. Som Bubandt siger i indledningen til Jordens Folks temanummer om konspirationsteorier *”Man kan tro på den eller lade være, men konspirationsteorier er en central – og nogen hævder - voksende del af vores verdensverden”* (Jordens Folk 2003).

Som jeg vil vise i min opgave, er der imidlertid et problem, som jeg overså, da jeg besluttede mig for, at se på konspirationsteorier. På trods af at fænomenet er udbredt, så udgør konspirationsteorier som begreb det, jeg vil kalde en snydekategori. På trods af den fælles betegnelse viser det sig nemlig hurtigt, at konspirationsteorier overordnet set ikke har meget til fælles.

Som udgangspunkt havde jeg forventet at støde på generelle teorier om hvorfor konspirationsteorier findes, hvad de gør for folk og måske endda finde et par gode eksempler der forklarer, hvordan det hele hænger sammen. Men så let skulle det ikke være. Gang på gang har jeg måttet revidere min forståelse af konspirationsteorier. Jo mere jeg har læst jo flere nuancer er der dukket op, og jo vanskeligere har det været at sige noget som helst generelt. Det er på den baggrund, jeg i stedet har valgt at bruge min opgave på at vise hvorfor konspirationsteorier som et samlet fænomen er problematisk. Først vil jeg gennem fire konkrete analyser se på de interne variationer, der er, både hos dem som skaber og videreformidler konspirationsteorierne, men også på den forskel der er på måden budskaberne modtages på. Jeg vil i opgaven se på de problemer, der knytter sig til at teoretisere om konspirationsteorier. Herefter vil jeg se på hvilke implikationer, der er ved at anvende konspirationsteorier som et forklarende begreb, dels i forhold til informanterne og dels i forhold til konkrete analyser.

Opgavens fokus vil således ikke være at forklare konspirationsteorier som et samlet fænomen, men i stedet at se på de problemer, der opstår i forsøget på at behandle fænomenet på den måde.

2. Konspirationsteorier

Konspirationsteorier handler om, at der findes en skjult sammenhæng eller en overliggende forklaring, som de fleste ikke kan se eller forstå. Hvad der gør det vanskeligt at studere konspirationsteorier, er at der blandt afsenderen af disse teorier findes mange forskellige motiver og baggrunde, men også at der er stor forskel på, hvordan budskabet om en formodet sammenhæng modtages af de forskellige parter. Jeg vil starte med det sidste.

2.1 Begrænset adgang til en del af feltet

Et af de steder, hvor flest konspirationsteorier får liv, er på Internettet. Men som vi skal se, er dette på en gang et af de største samlingspunkter for konspirationsteorier og samtidig et af de steder, hvor viden om modtagere og afsendere er mindst tilgængelig for den, som ønsker at studere dem.

Internettet er som en megafon, hvor en posting eller hjemmeside læses af flere tusinde mennesker. Af disse mennesker kan der være nogle, som læser for underholdningens skyld, men også andre, der tager budskaberne meget seriøst. Selvfølgelig vil problemet med forskellige opfattelser af ting altid være til stede, men jeg synes, at det er problematisk når konkrete analyser forholder sig til konspirationsteoriernes spredning på nettet uden hensyntagen til dette. Et eksempel har vi hos Rebecca Moore (Moore 2002). Hun tager udgangspunkt i masseselvmoderne i Jonestown og deler sin analyse op i tre områder, hvor konspirationsteoriene om tragedien har udviklet sig. De tre er: Professionelle forklaringer, almindelige folks teorier og til sidst de teorier, som flourerer på nettet. Problemet med hendes analyse er, at hun, selv om hun erkender, at nettet er svært tilgængeligt, forholder sig til teorierne, på nettet på lige fod med de teorier hun undersøger hos sine informanter gennem deltagerobservation. Om teorierne siger hun: *"The Internet conspiracist form a sub-category of professional conspiracist, since their meat and potatoes is exploiting rumors, innuendoes, and wild stories. There is frequently a sense of humor and fun in most conspiracy sites [...] it is therefore not clear, how deeply committed the Internet conspiracists are to their beliefs in various conspiracies."* (Ibid. 201) På trods af, at Moore tager forbehold for, at det ikke står klart frem, hvor seriøst budskaberne er ment, forholder hun sig til konspirationsteorier på Internettet på lige fod med teorierne fortalt af informanter, hun har haft personlig kontakt til gennem en årrække. Hun tager ikke forbehold for, hvilke implikationer Internettet som felt kan have ud over at notere sig det humoristiske tonefald.

Moorens behandling viser at de problematiske ting ved Internettet, nemlig at det er et felt der er svært tilgængeligt for den, som ønsker at se på baggrunden for, hvordan disse teorier opstår og spredes. Kummervold, der har beskæftiget sig specifikt med kommunikation over nettet, siger: ”*[Internettet] en svært reduceret udgave af den virkelige verden, der det eneste som blir formidlet, er tekst, overført som digitale koder.*” (Kummervold 1998: 61)

Internettet er et godt eksempel på, hvorfor konspirationsteorier er vanskelige at forholde sig til som et samlet fænomen, netop fordi der er stor variation i modtagerne af budskabet samtidig med, at vi kun har adgang til teorierne formidlet i tekst. Præmisserne for at studere konspirationsteorier på Internettet er anderledes end for at studere ting, hvor man har adgang til at sammenholde informanternes ord, kropssprog, handlinger og baggrund. Et studie af konspirationsteorier som ønsker at inddrage nettet som felt, må derfor tage forbehold for dette, hvilket Moore ikke gør på trods af hendes overvejelser omkring graden af seriøsitet. Når jeg inddrager Moore her, er det et eksempel på at hun behandler hun konspirationer spredt på Internettet som et afgrænset felt. Hun tager ikke hensyn til de begrænsninger, der ligger i at studere et felt, hvor adgangen til informanterne er begrænset.

2.2 Forskellige motiver og baggrunde

Internettet som felt viser sig svært at studere fordi vi har med et svært tilgængeligt område at gøre. Imidlertid er det ikke det eneste der komplicerer forsøget på at forklare konspirationsteorier som samlet betegnelse. Også udenfor Internettets rammer viser emnet sig komplekst. Som vi skal se, er afsendernes motiver og baggrunde ikke altid ens. Myanna Larsen tager udgangspunkt i en debat omkring drivhuseffekten. (Marcus 1999: 111) Her ser hun på konkrete beskyldninger, rygter, og løgne som de bruges i debatten. Konkret handler det om en årlig rapport, som en række forskere arbejder på, men et sted undervejs går noget galt, og der opstår forvirring omkring rapportens resultat. I kampen om at lokalisere hvor fejlen er opstået, viser hun hvordan, de implicerede parter på hver sin måde forsøger at tegne et billede af deres opfattelse af, hvad der er gået galt. I processen konstaterer hun, at konspirationsteorier bliver brugt af både forskere, politikere og medierne, men at det her er at betragte som retoriske redskaber og intet andet. Hun konkluderer: ”*Conspiracy theories in this study span a full range of uses... [In the case presented] conspiracy theories amount to little more than rhetorical means by which to*

cast suspicion on scientific and political opponents; they constitute one tactic among many at play.” (Ibid. 129)

En anden behandling af konspirationsteorier finder vi hos Mysti L Bastian, som har lavet feltarbejde i Owerri i Nigeria. (West 2003: 65) Bastians studie af konspirationsteorier (*The Otokoto Afair*) handler ikke kun om retoriske redskaber. Han viser, hvordan der for nogle mennesker er langt mere på spil. Han argumenterer for at der er tale om forskellige virkelighedsopfattelser. Konkret nævner han en gruppe folk i byen, som er overbeviste om, at der er en sammenhæng mellem det stigende antal af børn, der forsvinder, og det stigende antal af folk i byen, der bliver rigere og rigere. Da en rig forretningsmand fanges med hovedet af en 13 årig dreng i sin lastbil, og billeder af manden, da han anholdes, går verden rundt, bliver dette det ultimative bevis på det, nigerianerne længe har vist. Endelig er beviset der sort på hvidt; Der er en sammenhæng.

For at forstå denne konspirationsteori er der to ting vi nødvendigvis må kende til. Det første er, at det har været kendt længe, at for at komme til penge måtte man ofre noget. For eksempel har det under betegnelsen ritual murder siden 20erne været praksis at ofre kropsdele og slaver for at opnå rigdom i Nigeria. Det andet vi må kende til er, at den rigdom, der er kommet til Owerri i løbet af de sidste 20 år, ikke har berørt de oprindelige beboere direkte. Deres egen situation er ikke blevet forbedret på trods af den industrielle udvikling. På baggrund af disse to ting konkluderer Bastian følgende: *“The Otokoto affair constituted a peculiar local response to this seemingly global fact of late-modern life. The question for the outsider analysis must be: What had they seen? To understand that, we must re-view the scene of wealthy young people and their expensive buildings and commodities asking a question that was uppermost in the minds of many of Owerri’s ordinary citizens during the 1990s. From where [...] did the money for all this excess come?”* (Ibid: 71) Bastians pointe er, at for at forstå hvad beboernes frygt drejer sig om, må vi se på hvad der ligger bag frygten. Vi må se på beboernes virkelighedsopfattelse.

Hvis vi med Bastian i baghovedet har antaget, at vi taler om forskellige virkelighedsopfattelser, og vi husker på Larsens eksempel, hvor konspirationsteorier blot var en retorisk redskab, så bliver billedet endnu mere komplekst med Browns erfaringer fra New York. (Ibid. 233) Brown tager også udgangspunkt i, at der findes forskellige virkelighedsopfattelser, men nuancerer billedet ved at vise, hvordan aktørerne også til tider er bevidste om hinandens måder at se verden på, og at de handler strategisk ud fra dette. Der er her tale om både virkelighedsopfattelser og retoriske redskaber i et smukt samspil.

Brown tager udgangspunkt i en ung haitianer, Abner Louima, som under en politiaktion tages til fange og mishandles af korrupte betjente. I retssagen hævder betjentene derimod, at det var ham, der havde startet, og at det var ham der burde anklages. Brown følger her flere parter i kampen om, hvordan virkeligheden fremstilles. Tager vi først Louima, så opsøger han en kvinde, der udøver Wanga, en form for woodoo. Igennem Wangaen kan hun hjælpe ham med at synliggøre sin uskyld. Louima ved, at det virker, men ved også, at det i pressens øjne vil gøre ham utroværdig og dermed ødelægge hans sag. Derfor viser han sig flere gange offentligt sammen med en mand, der er kendt som protestant. Louima ved, at eftersom det, at omgås protestanter, normalt er ensbetydende med en total afvisning af woodoo, vil det give ham bedre muligheder for at fremstå troværdig overfor offentligheden. Benægtelsen af woodoo vil for offentligheden gøre det samme for andre, som Louima selv mener Wangaen gør for ham, nemlig at synliggøre hans uskyld. Browns eksempel viser, at det ikke er nok blot at se forskellige parter som værende i besiddelse af forskellige virkelighedsopfattelser, men også at være opmærksom på, at de kan handle irrationelt i forhold til deres egen, netop fordi de samtidig er bevidste om, hvordan andre vil opfatte dem.

Eksemplerne viser derfor, hvor problematisk det kan være at indkredse eller forklare folks handlingsmønstre. Hos Larsen havde vi med en rent retorisk brug at gøre, mens baggrunden for nigerianernes teorier bunder i en dybereliggende opfattelse af hvordan verden hænger sammen. Browns eksempel viser, at der imellem disse to baggrunde også skal tages forbehold for, at folk på trods af en bestemt virkelighedsopfattelse kan gøre ting de ikke selv anser for rigtigt. Vi har derfor svært ved at adskille, hvad der kan forklares på baggrund af folks måde at se verden, på og hvad der skyldes deres viden om andres måde at se den på.

I alle tre eksempler ser vi, at der er et væv af forskellige motiver, baggrunde og strategier, vi må være opmærksomme på. Ud fra eksemplerne kan vi se, at på trods af at der, i alle tilfældene er tale om konspirationsteorier også er en del interne variationer, der problematiserer behandlingen af dem som et samlet fænomen.

3. Teorier om konspirationsteorier

Indtil videre har jeg set på problemerne ved at sige noget generelt om modtagerne og afsenderne, når disses baggrunde og motiver varierer. Men et endnu vigtigere spørgsmål rejser sig her. Nemlig hvordan man som antropolog skal forholde sig til disse ting. Er det

muligt at hæve sig op og yde en overordnet forklaring om de folk, der laver teorier, på trods af de interne variationer, vi indtil nu har set på? (Parker 2001: 191) Her vil jeg se på to konkrete problemer, vi må være opmærksomme på, hvis vi forsøger at teoretisere om konspirationsteorier.

Som vi skal se, opstår begge problemer, når vi forsøger at anvende konspirationsteorier som et forklarende begreb. For det første ser ting ikke altid ens ud inde og ude fra. Dette kan gøre det problematisk at anvende begrebet i forhold til dem, vi studerer. For det andet er konspirationsteorier som samlet fænomen så bredt, at det ikke bidrager med andet end en viden om, at der er mange variationer man bør tilgodese. Her er det interessant at se nærmere på, hvad der egentlig skal til, før man kan yde faglige bidrag til konspirationsteorier. Men først til et mere konkret problem; begrebet i forhold til informanterne.

3.1 Konspirationsteorier i forhold til informanterne

Hvis vi vender tilbage til Bastians artikel fra Nigeria, så ser vi her et vigtigt problem. Bastian viser, hvordan der for nigerianerne er tale om sandheder og ikke blot ideer om sammenhænge. Eksemplet viser, at det kan være kompliceret at anvende et begreb som konspirationsteori som label, netop fordi folk ikke nødvendigvis selv ser sig som praktisører af teorier. Problemet er ikke unikt for konspirationsteorier. Problemet med at indfange socialt liv i form af begreber er behandlet af mange (se fx. Tambiah 1990), Hvad der derimod er et specifikt problem for konspirationsteorier, er at informanterne netop hævder, at der *er* en sammenhæng, hvilket i sig selv indikerer, at konspirationsteori ikke er en dækkende betegnelse set fra informantens synspunkt. Dette problem lægger sig til den studerede, som skal indpasses under konspirationsteorier som et forklarende begreb, men som vi skal se, er problemet med konspirationsteorier, at det ikke er forklarende i sig selv.

3.2 Hvad skal der til for at yde et bidrag

Jeg indledte med at sige, at konspirationer er en snydekategori. Med det mener jeg, at de på trods af den fælles betegnelse ikke har meget tilfælles. De indikerer noget konkret, noget man kan tage og føle på, sammenligne og afgrænse. Men som eksemplerne her viser, har vi med et mere diffust felt at gøre - Et felt som ikke klart lader sig afgrænse. Hvis vi skal finde et seriøst studieobjekt, er det derfor ikke nok at have

konspirationsteorier som en fællesnævner, netop fordi der er så store interne variationer. Betegnelsen i sig selv bringer os ikke nærmere en forståelse, tværtimod indpasses en del ting på trods af varieret baggrund uden at interne variationer tilgodeses.

Jordens folk udgav i 2003 temanummeret Konspirationsteorier. (Jordens folk 2003) Her findes en bred vifte af eksempler på hvilke former konspirationsteorier kan tage. En af forfatterne fortæller om, hvordan venstreorienterede aktivister ser deres politiske opponenter som mørkets fyrster, som har sløret alles syn. Det viser sig dog, at forfatteren slet ikke var på udkik efter konspirationsteorier, da han var i felten, men at han var på metodeøvelse der. (Ibid: 18) En anden forfatter i Jordens Folk skriver om prinsesse Diana og de vilde konspirationsteorier, der florerede omkring hendes død (Ibid: 6) Jeg kontaktede forfatteren på e-mail og fandt ud af, at hun havde skrevet speciale om Diana og monarkiets betydning for engelsk selv-forståelse. Dog havde hun ikke direkte beskæftiget sig med konspirationsteorier, men efter som hun havde kendskab til en del ting omkring Diana, var det oplagt at give sit bidrag, hvilket også var grunden til, at indholdet af artiklen primært var baseret på søgninger på nettet.

Eksemplerne viser det, jeg synes er mest problematisk ved konspirationsteorier som samlet fænomen. Det er så udbredt, at alle på den ene eller anden måde er stødt på det. Enhver med speciale indenfor en region eller et emne vil i teorien kunne bidrage, eftersom fænomenet findes stort set over alt. Det problematiske er, at det ikke i sig selv bidrager til en større forståelse blot fordi vi samler en række forskellige eksempler med den ene fællesnævner, at de overordnet kan relateres til det samme. Det er en for bred betegnelse. Nu er Jordens Folk et populærvidenskabeligt blad, og det er på ingen måde forkert, at forfattere med forskellig baggrund og faglig kendskab bidrager. Jeg tager derimod eksemplet med, fordi det siger noget om, hvor let det er at yde bidrag, der er relevante, så længe eneste kriterium er, at det skal handle om konspirationsteorier. Interessant nok ses den samme tendens også i den mere faglige litteratur. I Paranoia Within Reason har Lukas et indlæg om konspirationer i forlystelsesparker i USA (Marcus 1999). Hans indlæg omhandler arbejdsforholdene i parken og viser, at der findes konspirationer alle vegne også i forlystelsesparker. Det viser sig dog, at indlægget er et kapitel taget fra hans speciale, som handler om organisationskultur. (Ibid: 405,) [a] Et andet er fra Age of Anxiety, hvor Lilley bruger sine frustrationer over at være eksternt finansieret til at sige noget om hvordan hans forhåndsbeskrivelse af forventet resultat bliver mere afgørende for finansieringskilden, end sandheden han oplever, da han er i felten. (Parker 2001: 166)

Katheleen Steward tager også udgangspunkt i konspirationsteorier i en kontekst, der handler om alt fra varemærker, egne erfaringer med paranoide naboer og ender med at snakke om teorier og tolkningers natur i sig selv. (Marcus 1999: 21)

Alle eksempler er bidrag til emnet konspirationsteorier. Indlæggenes variation siger mere om, hvor bredt emnet er, end om hvor grænserne går.

Problemet med et emne som de fleste kan bidrage til er, at teorierne er mange, felterne forskellige og endda forfatterens baggrunde og forudsætninger varierer fra studie til studie. Men hvad kan vi så med en samling af forskellige bidrag til emnet? West and Sanders bog, som jeg har brugt flere eksempler fra, kommer med et bud på, hvad det at samle konspirationsteorier under en fælles betegnelse kan bruges til. West skriver i forordet: *"As the contribution to this volume show, however, conspiratorial thinking [...] may take vastly different forms in different global locales."* (West 2003: 5) At samle det er derfor brugbart til at understrege, som West har gjort, at på trods af en global form, er indholdet noget, der inkorporeres lokalt. West skriver om de forskellige bidrag: *"They place these concerns within a wider sociocultural framework. Collectively they ask: What can we learn from the occult cosmologies and conspiracy theories about the varied social experiences of power in our globalizing world"* (Ibid :15) Det er altså variationen der er interessant mere end fænomenet som helhed.

3.3 Konspirationsteori; Forklarende eller forklaret begreb

Hvis vi er enige med West, betyder det samtidig, at vi ikke længere kan være tilfredse med konspirationsteorier som en overordnet kategori i sig selv. Som jeg vil vise, er det, at anvende konspirationsteorier som et forklarende begreb, derfor problematisk. For at vise det vil jeg inddrage tanker omkring et andet (mis)brugt begreb, nemlig globalisering.

Bubandt problematiserer i sin artikel den selvfølgelighed, der omgærer globaliseringsbegrebet i dag (Bubandt 2001). Begrebet anvendes ofte til at forklare en generel udvikling eller status, vi alle er en del af. Han siger om globalisering, at det intet forklarer i sig selv, men at det i stedet selv er et produkt af handlinger, relationer og forestillinger og derfor kræver en forklaring i stedet for at yde en. Problemet med begrebet ligger i, at det ofte behandles som noget konkret. Dermed kommer begrebet i sig selv til at udgøre en forklaring på det område, det anvendes om. *"I stedet"* siger Bubandt *"ville en i traditionel forstand "etnografisk" tilgang være nødvendig, nemlig en tilgang der tager de forskellige globalismer som sin virkelighed."* (Ibid: 7) Globalisering eller

globale kræfter bør i stedet ses som ”bestemte typer af kulturel inklusion, der søger at forstå verden ud fra en bestemt kulturel position.” (Ibid :10)

Globalisering som begreb er altså ikke en fast størrelse, men noget der tolkes og indkorporeres forskelligt alt efter hvilken kontekst man befinder sig i.

Hvis vi overfører dette på konspirationsteorier som begreb, kan vi se, at heller ikke konspirationsteori som forklarende begreb er meget bevendt. Med Larsen, Brown og Bastian i bagtanke så vi, at der eksisterer en række interne variationer i afsendernes motiver. Disse bidrager det samlede begreb ikke til en nærmere forståelse af i sig selv. Tværtimod ses de på lige fod uden hensyntagen til interne variationer, hvis vi anvender konspirationsteorier som en betegnelse hvorunder de alle tre skal indpasses. I stedet for at anvende konspirationsteorier som forklarende begreb i sig selv er vi nødt til at forklare det ud fra den konkrete kontekst, vi befinder os i. For eksempel må vi som Bastian spørge, hvilken betydning konspirationer har konkret i Owerri og for hvem. Hvilke observerbare handlinger fortæller os noget om konspirationsteorier, og hvad siger det om folks forestillinger om verden?

I stedet for at anvende konspirationsteorier som et forklarende begreb, der for eksempel indikerer at det folk ser som sandheder blot er teorier, bør vi som Bastian gå ind og forklare præcist hvad der menes, når konspirationsteorier anvendes i en bestemt kontekst. Som vi kan se, ligger det problematiske ved konspirationsteorier ved at inddrage det som en forklarende begreb i sig selv. Når jeg derfor har tilladt mig at kalde konspirationsteorier for en snydekategori, er det netop fordi den ikke forklarer noget i sig selv, men i stedet skal forklares. Brown, Bastian, og Larsens bud på konspirationsteorier som de kommer til udtryk henholdsvis i medierne, i en by i Nigeria og i folks strategiske handlinger, er alle eksempler på dette.

4. Afslutning

Jeg har vist på baggrund af et udvalg af eksempler på antropologiske og sociologiske behandlinger af konspirationsteorier hvilke problemer, der opstår, hvis man forsøger at forholde sig til fænomenet som en samlet betegnelse. Min behandling af konspirationsteorier som generelt fænomen har derfor ikke bidraget til en større forklaring, der rummer alle de forskellige konspirationsteorier, men har i stedet vist hvilke problemer, der er ved at blive indfanget af et fænomen, der umiddelbart virker forholdsvis afgrænset og konkret. Det betyder dog ikke, at man skal lukke øjnene for et

fænomen med en udbredelse, som konspirationsteorier har i dag. Derimod kan man bruge det som et redskab til at se på, hvordan et givent samfund lokalt tillægger det betydning. Som i Bastians tilfælde siger det noget om Owerris baggrund for at forstå de forandringer, der kommer i kølvandet på en moderne æra, mens det i Browns og Larsens tilfælde kan bruges til at sige noget om folks evner til at fremstille ting på baggrund af deres ide om sig selv og andre. Jeg har forsøgt at vise, hvorfor konspirationsteorier i sig selv ikke er brugbart som samlet betegnelse ved perspektivering til andre begreber, der har vist sig problematiske indenfor antropologien. Gennem dette har jeg vist, at i stedet for at anvende et begreb til at forklare med, må man starte med at forklare begrebet selv og dermed brugen af det i den konkrete kontekst.

Der er konspirationsteorier at finde over alt, men dette alene er ikke nok til at gøre dem til noget særligt. Som jeg sagde i starten, er det netop fælden jeg faldt i. De er fængende, de fandtes over alt, selvfølgelig kan man skrive om dem. Jordens Folk, men også en del andre behandlinger af konspirationsteorier, er et eksempel på dette. Men som West siger, er det, man får ud af at se dem som et samlet fænomen, at variationerne træder tydeligt frem. Dermed er det ikke en samlet teori, der forklarer konspirationsteorier som fænomen, jeg mener man skal lede efter. Det er derimod måden, fænomenet får et lokalt udtryk eller tolkning, der er interessant.

5. Litteraturliste

Bubandt, Nils. (2001) *Efter Globalisering? Nogle antropologiske overvejelser.*

Den jyske historiker Nr. 94 / 95.

Dean, Jodi (2000) *Theorizing Conspiracy Theory*

Theory & Event - Volume 4, Issue 3, 2000, The Johns Hopkins University Press

Kummervold, Per Egil: (1998) *Stedløse samfunn Sosial organisasjon og*

Kommunikasjon på Internet Relay Chat. Hovedfagsoppgave i sosialantropologi,

Universitetet i Tromsø 1998 Hentet på <http://www.anthrobase.com> d.12 november

2005

Markus, George E. (ed) (1999) *Paranoia within reason. A casebook on conspiracy as*

explanation. The University of Chicago. Chicago and London

Moore, R. (2002). *Reconstructing Reality: Conspiracy Theories About*

Jonestown. Journal of Popular Culture 36(2): 200-220.

Parish, J. and M. Parker, Eds. (2001). *The Age of Anxiety: Conspiracy*

Theory and the Human Sciences. Oxford, Blackwell.

Pratt, Ray. (2003) Essay Review: *Theorizing Conspiracy - Before and After 9/11 .*

(Review of Mark Fenster, Timothy Melley og Peter Knight)

Theory and Society 32, no. 2 (April 2003): 255-271.

Tambiah. S. J. (1990) *Magic, science, religion, and the scope of rationality.* Cambridge

University Press.

West, Sanders (eds) (2003) *Transparency and Conspiracy in the New World Order.*

Duke University Press. Durham and London 2003

Jordens Folk (2003). Tema: *Konspirationsteorier.* Nr. 4 December2003 Trøjborg bogtryk

Århus

[a] Hjemmeside For Scott Lucas

<http://www.scottlukas.com/> [hentet fra nettet d. 12 november 2005]